

ILUSTRIRANI

GLASNIK

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA KRON 8^{.-}, ZA DIJAKE KRON 6^{.-}; POSAMEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10^{.-}, ZA DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13^{.-}

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA UREDNIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATOLIŠKA TISKARNA. :: NAROČNINA, REKLAMACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 2. * 30. DECEMBRA 1915 - IZHAJA VSAK ČETRTEK * ŠTEV. 18.

Slika iz sedme skupine „Vojska v slikah“

Slika iz sedme skupine „Vojska v slikah“

Slovinci! Poslužujte se razglednic „Vojska v slikah“ ob vsaki priliki. Uvažujte, da je namenjen del čistega dobička raznim dobredelnim namenom. V trgovinah zahtevajte odločno le domače razglednice. Tudi kot voščilnice za god, praznike itd. so te razglednice kakor nalašč. — VI. skupina „SOCI“ ima trajno vrednost.

Iz zapisnika mrtvega vojaka.

Že se je bila vrnila dvakrat nedelja, kar smo ležali v mokrotnem hladnem jarku. Kraj našega boja je bil tak: Tri strani nepravilnega peterokota, tri velike jarke, smo držali mi. Obe drugi strani je bil zasedel sovražnik in držal se je trdovratno v njih.

Ležali smo pod valovitim obronkom gore, ki je bil na gosto zarastel z gozdom. Po gozdu se je vil potok v širokem traku. K potoku se je prišlo po neporastlem visečem obrežju. Kdor se je upal do potoka je bil naravnost izpostavljen sovražnim strelom.

gozda in jarkov. V njegove lastne ovire in razstrelbe. V naš frontni ogenj.

Krasno! Ni bilo torej prazno naše upanje na pomoč, in kazalo se nam je, da bomo imeli vesel in odkrit lov.

Ždeli smo v jarku in čakali težko pravega hipa. Čakalo je stotine oči, stotine rok, stotine puškinih cevi, svetlih bajonetov in strojnih pušk, ki so bile pokrite in zavarovane ob koncih novo narejenih jarkov.

Dan je bil krasan. Prevevala ga je sladka trpkost jasnega jesenskega dne. Pod jeklenobarvno modrino nebes je sijal prozoren zrak. Vedrost in mir sta lebdela po njem. Zlato je žarelo škrlatno-rdeče listje v solncu, rdeče kakor kri je viselo od dreves, je šepetalo. Zdelo se mi je,

neha jesenskega dne. Dehti smrečje in vresje, prihajajo davni spomini...

Z neodoljivo silo vleče mojo dušo domov. Globoko mi tone v zavesti resničnost boja, smrti, solza in težav, prikazuje se mi slika miru, dom. Senožet poje svojo jutranjo pesem, potok grgra, gozd šumi, ptica frfota s krili. Jaz ležim ob senožeti in čakam tiho — vse moje zanimanje je osredotočeno v misli: Prideta srni do potoka, se popaseta v travi? Tu pred nami.

O dom! Kaj si prišel, da me oviješ z mehкими rokami? O dom! Ti tukaj? — Saj sem tako daleč, daleč od tebe! O dom! O svet! In boj in smrt?!

Še stojita srni tam. Ali njiju obris se razblinja polagoma, kakor se razblinja v

Prizor iz obstreljivane Gorice.

Vsled italijanskih granat porušene hiše in poškodovane ceste v Gorici.

da hoče solnce tolažiti ubogo opustošeno krajino.

V tem miru narave pa so bile tako nemirne naše oči, živci so nam trepetali razburjenja. Z očmi smo se zavrtali v nesrečni gozd, poželjivo smo bulili vanj, da bi zagledali rdeče

krpe, modre krpe, med listjem, da bi videli žar sovražnikovih oči. Kaj se ni dvigalo od tam sem k nam sovrašтво in črt.

Ti! — Ti! — Zagledale in zapile so se oči. Vroči sta brzeli krogli iz te in one strani, tamkaj, tjakaj. Zaprle so se oči — tu in tam. Krogle pa vrše pri nas

v jarkih le posamezno; bolj prasketeta, poka in reglja v gozdovem ozadju, za sovražnimi jarki.

Z mehкими rokami me prime in odpre vrata duši, da se zamisli, da se zasanja daleč, daleč proč. So to sanje, je resnica: Dve srni sta stopili iz goščave, stojita na jasi med gozdnim robom in potokom in se ozirata. In tu naj se kmalu začne vojna morija — in tu dve srni v krasu mir-

zraku obris letala, kadar poleti jutranjo uro po jastrebovo navzgor.

Ha! strašno jasno postaja ob moji strani prasketanje in pokanje. Živalici obstaneta za hip, potem izgineta z naglostjo električne iskre v goščavi, kjer čaka tudi njiju smrtna krogla. Proč je zamišljenost, proč so sanje. Izgnal jih je sovražnik, ki lomi iz gozda in stavi smrt med sebe in nas.

Čuj! — Naši so morali prodreti skozi gozd. Nepopisna je sila, s katero se vrže sovražnik pred gozdni rob, našim nasproti. Njegove sunkoma oddane salve značijo njegove poslednje napore.

Samo opoldne, blaženi dve uri pozlačeni jesenskega solnca, smo smeli svobodno do vode. Tedaj je bil odmor v bojevanju. Hodili smo po vodo vsi, prijatelji in sovražniki. Mi bolj spodaj ob potoku, oni nekaj sto metrov višje od nas. Mi, kakor tudi oni, smo imeli po en jarek onkraj potoka.

Končno se nam je le posrečilo, da smo dovršili svoje približanje k sovražniku in svoje podpriprave za jurišanje. Zakriti od gozda in noči smo potegnili jarke, ki so bili sovražniku najbližji, preko kopaste griča, tako da sta vladala iz višine nad sovražnimi jarki. V neverjetno gostem gozdu so se pa zbrale dan poprej za sovražnikovim hrbtom močne naše rezerve, po stranskih rebrih je kar gomazelo moštva.

Jurišanje od potoka navzgor je bilo malo da nemožeče. Neverjetno močne ovire je splel sovražnik iz žic, položil je nebroj razstrelilk.

Od jutra sem je posegla v dejanje naša artiljerija, ki se je bila šele tedaj približala. V čudovito krasni gozd so sekale in klestile krogle. Vanj se je bil zagrizel sovražnik kakor tropa trmastih psov. Moral je vun.

Prišlo nam je poročilo: Sovražnik je že na pol obkoljen. Dospeli so novi oddelki infanterije, ki bodo napadli popoldne sovražnika od zadaj, ga bodo pogнали iz

Sv. Lucija ob Soči: Hiša Božidara Božiča.

Zdaj začnejo naše salve. Naravnost v rdeče in modre klopke teles. Juriš!

Bobnijo bobni, hura. Klicanje se pretrga. Besnost in obup zavreta v sovražniku. On se lomi iz jarkov. Ali kam? Pred njim so lastne ovire, za njim smo mi.

Tak-tak-tak-rak-rak-rak. — Strojne puške so v delu. Rdečehlačneži beže nazaj v jarke, se zaletajo v tovariše, ki silijo iz njih, se zavijejo in zgrnejo v mučni klobčič, se stiskajo brez sape v tesnem jarku.

Rak-nak-tak-kak. — To je glas strojne puške onostran potoka. Zlata svetloba, škrlatna preproga na tleh, razširijo naročje in sprejmejo prve mrtve. Koničaste krogle buče od višine navzdol od potoka, preko potoka, navzgor, navzdol.

Rahlo ziblje in plovi potok zlato listje na svoji leskeči se vršini. Kakor kaplje krvi žari listje, ko ga odnaša potok. Zdi mi, se da se je okrasil potok zato tako, da bi si postljale v njem raje žrtve smrti. Za večni počitek.

Huj! Strojna puška na oni strani je omajala sovražnika v jarku. V bežečem toku valovi preko potoka, k tovarišem,

Orožniški
stražmojster
Viljem Suda
v Cerknem
na Goriškem

ki je že trikrat odlikovan v sedanji vojski.

ki si iščejo edinega izhoda, po jasi ob potoku preko goreče kope na vrhu. Samo vun iz tega zgona v kotlini.

Ali groza! Zajamejo se v svojih lastnih žičnih ovirah in porinejo druge na lastna razstrelila, mimo katerih so hoteli plašno. Kakor raketa zaprasketa tu-tam, spredaj, zadaj — nakrat povsod naenkrat.

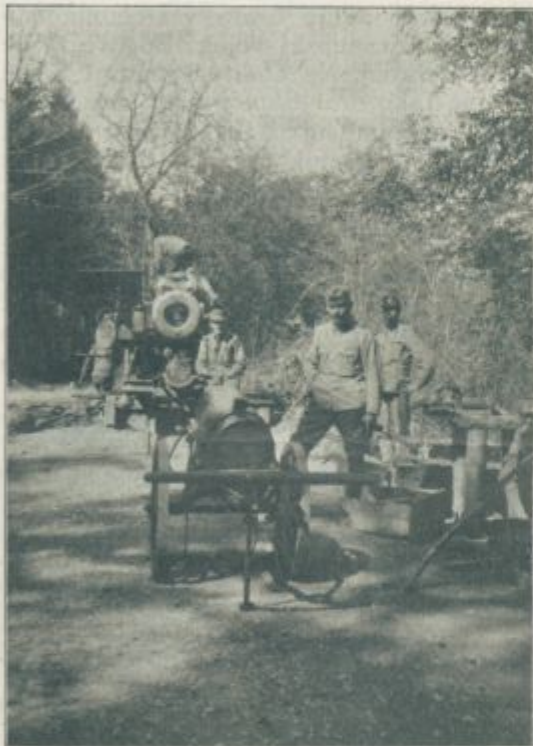
Kar je še ostalo živega, hiti po rešilni poti navzgor, ob vodi. Ali groza vseh groz! — Tudi iz višine se zareži smrt. To so zadnji oddelki naših, ki gonijo divjačino iz gozda.

Smrtni obroč se je strnil.

V skok! Marš! Marš! Vun iz jarkove luknje, da jim zadaš zadnji udar s kopitom in jeklom.

Danes je moj rojstni dan. Ležim na pokopališču. Granate udarjajo okrog mene in kostnjaki in križi — vse leti vprek v zrak. Zemlja ne drži več svoje obljube, zemlja ne nuja več mrtvim pokoja. Žive dni ne pozabim tega svojega rojstnega dne, obletnice začetka življenja v smrtnem krogu prestrašenih, iz groba prepodenih mrličev. Kakor črede sikajočih in tulečih duhov prihajajo granate, pokajo, se razletajo. Pokopališče se stresa noter v drob, rakve skačejo. Med kamni, križi z napisom o večnem počitku, med venci, kostnjaki, deskami — se vrtljajo in vstajajo črnkasti oblaki — vse pleše grozen ples.

Zdi se mi, da iščejo granate mrtvih v rakvah. Zdi se mi, da jih kličejo: Vstani! Ali mrtvi ne slišijo, nevzdravno je njih

Naš 305 centimeterski možnar — strah naših sovražnikov.

Kresalo duhov.

Roman iz irskega življenja. Angleški napisal P. A. Sheehan. — Prevel Davorin Ciuha.

(Dalje.)

Ko je preteklo par ur muk in trpljenja, so se ji utrujeni živci v svojem divjem razburjenju pomirili, in zatopila se je v nemirno spanje. Toda v njej se je zbudila vsa podzavest izmučenega duha. Imela je strašne sanje, ki so se brez reda in skladnosti združile v veliko mešanico, v prizore groznih, pretresljivih podob s spačnimi, zmešanimi potezami, ki so imele, ko so se podile druga za drugo, samo to sorodnost, da so bile pretresljivo-grozne. Slednjič je stala z Maxwellom pod vislicami. Videla je priprave, ki so se vršile za usmrčenje. Vse se ji je zdelo brezpo-

membno, dokler ni zaslišala izpod bele kapuce pritajeni glas Maxwellov: »Debbie, odpusti!« Poiskala je nato njegovo roko, da bi jo stisnila v slovo, toda njene roke so bile trdno zvezane, in v naporu, da raztrga vezi, se je vzbudila. Na njenem čelu je stal mrzli pot strahu in groze. Skozi zamreženo okno so se kradli prvi žarki jutranje zore.

Takoj je vstala in močno potegnila za zvonec. Paznica, ki je imela nočno službo, se je prikazala na vratih.

»Jaz moram govoriti z ravnateljem, in sicer takoj,« je vzkliknila polblazna deklica.

»Lezite nazaj in bodite mirna!« je odvrnila paznica.

»Ne, ne. Jaz moram takoj govoriti z njim. Včeraj sem mu natvezla grmado laži, in neki nedolžen človek bo lahko radi tega obešen.«

»No, danes pač ne bo obešen. Z ravnateljem lahko govorite po zajtrku. Lezite še enkrat nazaj in poizkusite spat!«

»Bog mi pomagaj! Zame ni več spanja,« je dejala pomilovanja vredna deklica,

ko je paznica zaprla in zaklenila za seboj vrata.

Po zajtrku je bila poklicana k ravnatelju.

»Jaz bi Vam samo to rada povedala,« je stisnila iz sebe, »da sem Vam včeraj izpovedala kopo laži o onem možu. Od ljubosumnosti sem vsa ponorela, ko sem slišala, da hodi v Caherconu z drugo deklico.«

Stari gospod jo je ostro, a poln usmilenja pogledal. Nato je pozvonil.

»Naj pride gospa Hickson!«

Paznica je prišla.

»Gospa Hickson, ali je bil zdravnik že tu?«

»Ne, gospod ravnatelj. On pride šele ob enajstih.«

»Najprej naj pregleda deklico. Povsem spada v bolniški oddelek.«

»Jaz nisem bolna,« je dejala Debbie. »To je samo razburjenje. Če mi zagotovite, da oni mož ne bo obešen, je spet vse dobro.«

»To Vam, kakor se mi zdi, lahko zagotovim. Toda od zdravnika se morate

spanje. Ali granate hočejo! Kličejo, trkajo, ropočejo. Mrtvi se dvigujejo. Skočijo v ples desak, križev, granat, prsti. Iz črnih oblakov se reže bele lobanje, migajo koščene roke. Kaj pravijo mrtvi? — »Ne morete vi živi razpravljati svojih stvari kje drugje? — Ne morate pustiti nas v zasluženem svečanem miru? — Strašno, prestrašno je na svetu, kjer nimajo več kostnjaki miru. Stoletja so krila stare grobove, zdaj rušite in uničujete vse.«

Granate tulijo v odgovor: »Proč z vami, proč z mrtvimi! Mi hočemo živih! Mi hočemo moriti, ubijati, raznašati živa človeška telesa, odnašati duše na ognjenem paru.«

Strahota v zraku, strahovi iz grobov, čut smrti v duši — to je moj današnji rojstni dan. Naj se mi ne vrne nikdar!

V številki 16. Ilustr. Glasnika je priobčena slika padlega

Anton Barbiča,

rojenega pri Sv. Križu pri Kostanjevici na Dolenjskem, a brez podatkov. Poroča se:

Zalostno so peli zvonovi z visokih lin križevskega stolpa nedeljo pred Vsemi sveti. Vse se povprašuje: kdo je neki umrl? Na odgovor: »Meščerav Tonče« čul se je enoglasni: »Škoda pridnega in močnega fant! Rad je veselo prepeval in tudi tisti dan, ko so iz Divače proti zahrbtnemu zavezniku odkorakali, pel je tudi on, vreden imena železnega 17. polka. Spremljal sem ga četrte ure, nato sva se

Oddelek italijanskih vojakov - alpincev v gorah.

poslovala, kličejo drug drugemu: Z Bogom, predragi brat! Bog daj, da se zopet zdravi snidemo! Ali Bog je sklenil drugače. Na tem svetu se ne vidiva več. Bog daj, da se na drugem svetu snidemo pri Očetu bojnih čet, kjer ni več bojev, temveč se obhaja slavna zmagaja nad vsemi sovražniki.

† Franc Strnad

iz Ceste, član dobrepoljskega Orla, vnet Marijin družbenik, delaven v izobraževalnem društvu, je končal svoje mlado življenje nekje v Galiciji. Zanimivi so odlomki iz njegovih pisem, ki jih je verno pošiljal svojim staršem: »Še en pozdrav

in Boga zahvalite, da ste doma na Kranjskem. Nebesa imate. Tukaj je sodnji dan, prav kakor se je bralo v Domoljubu v podlistku: Francoski vojak. Bog ve al' se vidimo še kdaj. Ne bodite žalostni! Božja volja je tako. Mi Slovenci gremo v boj, pa še zapojemo in na harmoniko igramo, da si delamo kratek čas... Prišel je mrz in nikar ne žalujte, če umrjem kot junak. V nebesa, vem, da pridem. Zdrav ne bom nobenkrat več... Obleko dobil, me ne bo več zeblo v tej grozni zimi. Vedno sem v boju pri 4. komp., ker 2. ni več. Miru si želimo, pa ga še ne bo. Raztrgan sem, da bi me ne spoznali. Izgubil sem

Franc Strnad
padel v Galiciji.

Nikolaj Selan
umrl v Budjejevicah.

Mihael šotl
umrl v Ljubljani.

Joško Laharnar
padel na sev. bojišču.

Janez Mlakar
padel na juž. bojišču.

Metod Vrišar
umrl v Moskvi.

pustiti preiskati. Skrbite za to, gospa Hickson!

Debbie je morala še isti dan v bolnišnico.

Medtem pa je šel pri tej mali drami najbolj prizadeti svojo pot, spremljan od posebne sreče in uspeha. Kmalu je opazil, da so bili tu uresničeni predpogoji za duševno in družabno povzdigo ljudstva. Ljudje so živeli v brezskrbnih, prijetnih materijalnih razmerah. S tem ni bil združen nervozni strah, da se utegnejo izpremeniti ali uničiti. Tako je bil ustvarjen temelj varnosti, ki je do zdaj manjkala vsakemu krogu socialnega življenja na Irskem. Gospod Hamerton je bil, dasi je držal svoje ljudi s strogo disciplino, zelo pravičen, da, celo velikodušen, če je videl, da so mu odkritosrčni. S spletkarji, kakor je bil Ned Galwey, je bil neizprosni. Toda še po njegovem odpuščenju mu je skrivaj naklonil marsikatero dobroto.

Tu je bil torej temelj za delo, ki ga je hotel izvršiti, ko je šel z doma, in svojim

dolžnostim se je posvetil z odločnostjo. V kratkem času si je pridobil popolno zaupanje gospoda Hambertona, in je lahko računal tudi na sodelovanje gospodične Moulton. Polagoma so prišla v hišico majhna stojala za knjige — cene, lepe izdaje klasikov, ki so odgovarjale razumu navadnih ljudi. Skozi odprta vrata so se slišali vsak večer glasovi akordiona ali koncertine. Prirejal je majhne plesne zabave. Ko so dnevi postali daljši, so napravljali zunaj v Brandon-Hallu ali v Brandon-Pointu skupne južine. Nekega dne je gospod Maxwell dosegel, da mu je gospod Hamerton sprednji prostor skladišča za izredne vrste marmorja prepustil za oder. Prostor je izpremenil v slavnostno dvorano z velikim, krasnim odrom. Tu je sklenil imeti ob dolgih zimskih večerih predavanja, čitalne večere in majhne predstave.

On sam je vedno bolj budil zanimanje za svojo osebo pri gospodu Hamertonu in njegovi rejenki.

Njegovo obnašanje, njegovo mirno, neusiljivo izpolnjevanje dolžnosti, skrb, ki jo je gojil do delavcev in njihovih družin: vse

to ga ni delalo samo koristnega, temveč tudi zelo zanimivega podložnika. Pod pretvezo raznih opravkov sta ga večkrat poklicala k večerji. Ko je gospod Hamerton izvedel, kako je duševno bogato obdarjen in kakšno poznanje književnosti in ljudi ima, ga je večkrat povabil, naj ostane cel večer pri njem. Govorila sta o vseh mogočih stvareh, predvsem o ljudeh, o njihovi slabosti, preprostosti, plemenitosti, o večnih presenečenjih, ki čakajo vsakega, ki jih hoče preštudirati, o dejstvu, kako se često najde velik duh, kjer se ga najmanj pričakuje, in nizko, surovo mišljenje, kjer človek išče najbolj vzvišene nazore.

Nekega dne je prišel pogovor na ravnanje Gladstona z Gordonom v Chartumu. Gospodu Maxwellu je naenkrat izginil njegov navadni mir in izbruhnilo je ogorčenje v ostru obsodbi ravnanja s takim junakom.

»Torej je tudi Vaš junak, gospod Maxwell,« je dejal gospod Hamerton. »Morate izvedeti, da Claire priziga njemu na čast lučko pred njegovo sliko.«

denar in svetinjo Mar. družbe, ki sem jo nosil celih 5 mesecev. Rad bi videl še enkrat svojo rojstno hišo in domače, potem naj umrjem, ker naveličal sem se tega sveta, ki je dolina solz; pa vendar ne obupajmo!... Ljubi starši! Še en par besedi: če boste dobili to karto, ker ne morem oddati nobene reči. Poldrugí mesec že nismo spali pod streho. Za praznike ni nihče nič vedel. Raztrgan sem kakor cigán, vse od mene visi. Rokavice in vse drugo sem sežgal, ko sem se grel pri ognju. Vsega bo konec. Od doma ne dobim nič. Tu v snegu v gozdu pišem. Koliko hudega moramo prestati. O Bog, daj konec!... Druge komp. ni več, je razbita, velik čudež, da sem ostal. Iz Trsta nas je odšlo 950, sedaj nas je še 18—20, vsi drugi so novi... Pusto je. Lačen nisem, samo vedno v jarkih in vodi, ker sneg kopni. Naredili smo šturm na Ruse in jih ujeli nad sto. Že sam naš bataljon jih je ujel nad 500... V lepem smrekovem gozdu v šotorih pojemo, da se Rusi komaj tisoč korakov oddaljeni čudijo. Slovenci smo in boje se nas. Še vedno zdrav, trden ko grič. Dobro se nam godi, samo smrt pride lahko vsak trenutek. Našemu bataljonu pravijo: železni bataljon. Torej služim pri železnih vojaki. Zato pa imamo tudi vsega dosti: kuhano in mrzlo vino, rum in kavo... Bliža se pomlad, videl bi jo rad, da bi zdrav vesel, tukaj Ruse bil. Najraje bi pa videl, da bi bilo konec tega preganjanja; kdo bo delal na polju? — Pa nisi dočakal konca, dragi Francelj, ampak si sam prej končal svoje mlado življenje, nepozaben staršem in prijateljem.

† Nikolaj Selan.

Dan za dnevom črta smrtni angel imena naših fantov in mož iz knjige življenja. Tudi Nikolaja Selana ni več... Neizprosna smrt mu je pretrgala nit mladega življenja, daleč od rodne grude, v stari domobranski vojašnici v Budjevicah. Kakor pomladna cvetka, ki se komaj izvije iz popja, pa jo umori ledena slana, — tako je tudi njega umorila smrtonosna jetika v cvetju življenja. Pokojni Nikolaj se je porodil l. 1895. v Savljah pri Ljubljani. Isti dan, 16. marca, ko je odhajal k vojakom, se je pripetil izvanreden dogodek doma: On je odhajal, sestra je ležala na mrtvaškem odru, brat Matija se je pa oglasil iz rus-

kega ujetništva. Prideljen je bil 55. pešpolku, ki je bil ta čas v Voitsbergu. Dne 29. julija je bil ranjen v roko, v Galiciji od koder je prišel v bolnico. Prinesel pa je s sabo tudi kal bolezni, ki jo je dobil vsled prehlajenja v Galiciji. Prebiral sem njegova pisma. Toliko ljubezni, udanosti in mehkode do svojcev še nisem videl. Iz vsake besede odseva ljubezen in miloba. Saj pa je bil Nikolaj mladenič, kakršnih je malo. Že raz obraza mu je odsevala sama dobrota in nedolžnost. Kako lepo je pisal materi: »Ne zamerite, če bolj malokdaj dobite kak glas od mene. Saj vam pišem večkrat, pa vem, da ne dobite. No pa saj se Vas spominjam vsak dan v molitvi...« Ko ga je nekoč vprašala mati, ko je bil še doma, če je že jedel, je odgovoril: »Zakaj me pa ne vprašate, če sem že molil!«

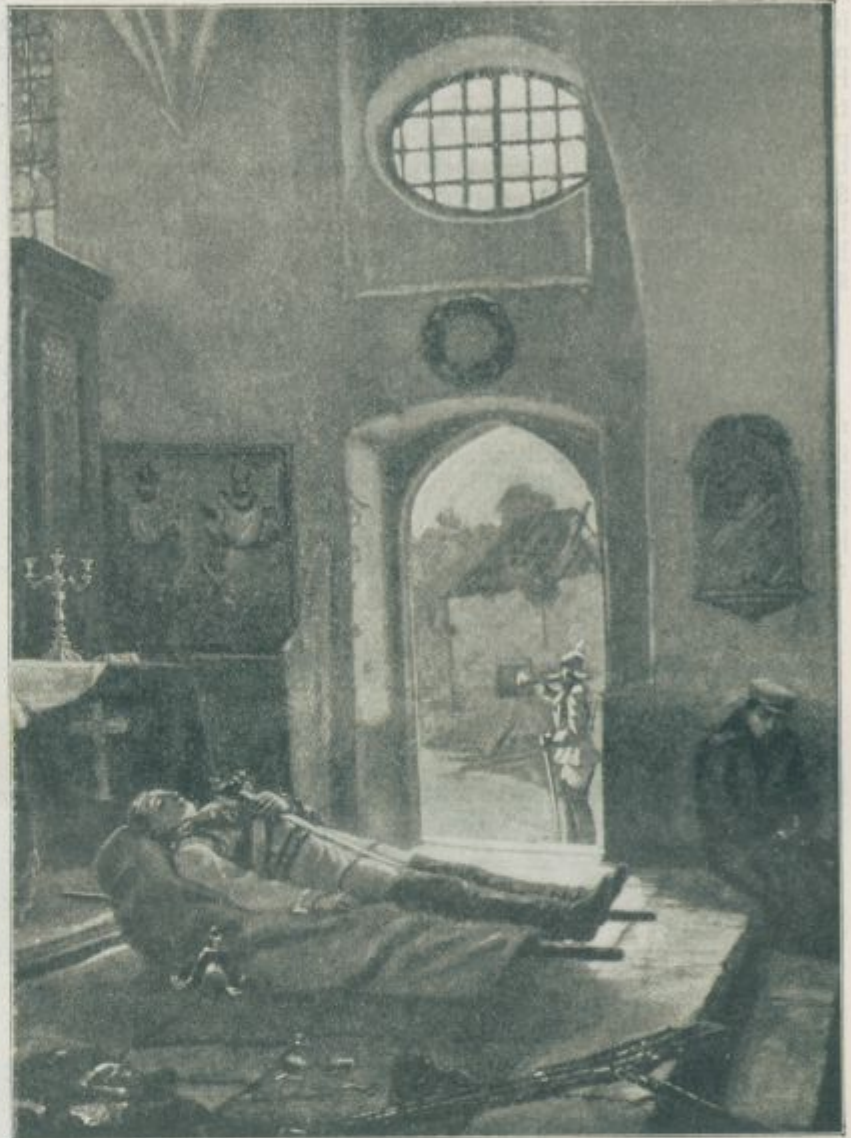
Dragi Nikolaj, gotovo že uživaš plačilo pri Bogu! Mlad si bil, toda dobro in neustrašeno si se bojeval proti hudobiji sveta. Počivaj v Bogu! Mir duši Tvoji!

† Mihael Šotl.

Votlo grmenje topov izza soške fronte pretresa dan na dan naše zračne sfere in bojazen lega na srca slovenskih mater.

Tudi odličnokrščanska, veri in domovini zvesta obitelj Šotl pri Sv. Martinu pri Slovenjgradcu je izgubila 22. novembra t. l. dragęga ji Mihaela, ki je isti dan umrl v rezervni bolnišnici v Ljubljani na zastrupljenju krvi. Umrl je bil rojen 4. septembra 1894.

Pohajal je tamošnje ljudsko šolo in kazal že takrat izredno veselje do petja in glasbe. Bil je ud domačęga pevskega zbora. Dne 25. maja t. l. je bil potrjen k vojakom in prideljen k spodnještajerskemu pešpolku št. 87. Dne 29. avgusta je odrinil na italijansko bojišče, kjer je skozi tri mesece odbijal sovražne napade, dokler ni bil dne 15. novembra zadet od sovražne krogle. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnišnico, kjer je 22. novembra zjutraj mirno v Gospodu zaspal. — Rajnki je bil vedno vseleęga značaja in vedreęga obraza. Zdrav

Jutranji klic na nove čine...

»Da, on je bil izreden duh. Mož, ki si je upal mnogo prenesti, junak v vojni, ki ni nikoli pozabil človeštva, mož, ki je gojil najgloblje in odkritosrčneje zanimanje za ljudstva, ki jih je podjarmil. Imeti moč v rokah in je ne zlorabljal, se mi zdi ena najredkejših čednosti.«

»Jaz bi bil rad, da bi bil zadnjič v Lisheenu,« je dejal gospod Hamerton. »Tam bi bil imel zgledno podobo delovanja irskega veleposestva.«

»Da,« je dejal gospod Maxwell. »Jaz bi želel, da bi bil Gordon sam prišel enkrat na Irsko in stvari videl s svojim poštenim, nepristranskim pogledom.«

»Toda, saj je bil na Irskem. Ali niste slišali?«

»Ne, nikoli! Jaz bi mnogo dal, če bi vedel, kaj si je mislil.«

»To Vam morda pove Claire.«

»Jaz imam od njega pismo, shranjeno kot dragulj, ki so ga našli in objavili po njegovi smrti,« je dejala Claire. »V njem se on jako simpatično izraža o Irskih.«

»In kaj pravi o veleposestnikih?«

»O, ne mnogo. On samo pravi, da bi dal tisoč funtov, če bi kateri irski posestnik zapustil svoj stan in par mesecev preživel med najemniki v njihovim enakih razmerah.«

Blede poteze gospoda Maxwella je preletela ognjena rdečica, in nato so postale še bolj blede, ko je uprl svoj pogled od gospoda Hamertona na gospodično Moulton. Toda opazil ni ničesar, kar bi mu moglo potrditi misel, da vsebujejo njene besede kakšno namigavanje na njega samega.

»Ponudba, ki se je lahko stavila,« je zamrmral naposled.

»V tem tiči nemožnost?« je vprašal gospod Hamerton. »Že kot nekaj novega ali poizkus bi bila stvar vredna, da bi se je lotil. Koriolan je poizkusil, v Rusiji jo je izvršil Tolstoj, in pri Arabcih Harun al Rašid. Zakaj bi pa irski veleposestniki, ki nimajo nobene druge dobrote v sebi, ne imeli v svoji sredi takega junaka?«

»Vi ne poznate veleposestva,« je dejal zamišljeno gospod Maxwell.

»Mogoče. Jaz se bojim, da bo Claire umrla kot stara devica. Zatrjuje namreč, da bo poročila junaka, ki je nemožoč, kakor hitro ga sreča.«

»A nisem obljubila da bom nanj čakala,« je pripomnila Claire.

XXII. Vaza iz porfirja.

Ko je gospod Outram zjutraj po onih dogodkih stal v svojem spalnem plašču pred zrcalom, se je zatopil v baš ne prav prijetno razmišljanje; jutranja premišljevanja sploh niso prijetna. Šele ko začne kri hitreje krožiti po žilah in je izginila otopenost — vzrok neprijetnih misli — pridejo veselejše misli. Gospoda Outrama pa niso mučile ne skrbi, ne očitavanja vesti, temuč jezilo ga je samo, da se je dal speljati v nekaj, kar je on imenoval taktičen pogrešek. So značaji, ki jim je to mnogo večjega pomena ko smrtni greh. Gospod Outram je spadal k njim. Ko se je opravljal, je pošiljal na tihem k vragu starega profesorja, izdajalsko žganje, močne ciga-

humor je oveselil sleherno potrto srce. Njegov mili glas in blagoglasni akordi priljubljenih citer so bili kakor jutranja zarja žalostnim dušam. Bil je zgled v četrti božji zapovedi, nikdar se ni slišala žal-beseda iz njegovih ust. — Z bojišča je pisal vsak dan materi in jo tolažil, da se bodo še videli. Sploh odseva iz njegovih pisem dvojna lastnost slovenskega krščanskega srca: Neomajano zaupanje na pomoč Vse-mogočnega, homške Matere božje, ki mu je narekovala krasne in ginljive besede, ki jih je poročal domov, proseč, naj ga v molitvah podpirajo. Prosil je pogosto svojega prijatelja-brata, naj daruje na prijaznem gricku v svetišču Matere božje na Homcu najsvetejšo daritev. Mnogo je pretrpel v bojni črti, a vse je voljno in vdano prenašal. Vsaka kartica, ki jo je pisal, je bila kakor oljkina vejica za starše in brate. Štiri dni pred smrtjo je še pisal, da je v Ljubljani in da gre za štiri dni naprej. Kakor bi vedel! Ravno na četrti dan je šel naprej — v boljše domovino!

† Pravnik Joško Laharnar.

S pokojnikom so vrste katoliškega narodnega dijaštva zopet izgubile enega izmed najbolj nadebudnih mladeničev. Rojen je bil 14. septembra 1895. na Pečinah (župnija Ponikve, okraj Tolmin). Kot gojenec škofijskih zavodov je obiskoval goriško gimnazijo, katero je z izvrstnim uspe-

hom dovršil z 18. letom in napravil maturo z odliko. Vpisan je bil najprej v goriškem bogoslovju, a nevarna bolezen ga je prisilila vrniti se domov, kjer se je v planinskem zraku zopet okrepčal; v letu 1914/15 je bil vpisan kot pravnik na dunajski univerzi; radi vojnih zapletljajev pa je bival doma in opravljal pri občinskem uradu tajniške posle s posebno prijaznostjo in postrežljivostjo do ljudi, ki so ga radi njegovega blažega značaja splošno ljubili in spoštovali. Letošnjo spomlad je bil potrjen k vojakom; obiskoval je nekaj mesecev častniško šolo in se v juliju kot kadet podal na severno bojišče, kjer ga je hitro doletela junaška smrt. Nadporočnik dr. Pikuš je pisal o njegovi smrti njegovi materi med drugim: »Kot prijatelj in komandant Vašega sina, moram Vam končno, čeprav mi je zelo težko, sporočiti žalostno vest, da je Vaš sin padel v boju za domovino dne 18. julija pri kraju Majdan Krzonowski. Bil je najprej ranjen, a zadela ga je še ena krogla in izdihnil je svojo blago dušo. Ne morem Vas tolažiti — — — Pokopan je lepo — naj v miru počiva dragi nam pokojnik, ki smo ga vsi ljubili, posebno mi Slovenci, radi njegovega blažega značaja.« — Pokojnik je bil ne samo zelo dobrega srca in blažega značaja, ampak tudi globoko veren; pred odhodom k vojakom je še enkrat — zadnjič obiskal svetogorsko Mater božjo, katero je tako vzljubil za časa dijaškega življenja, in pred odhodom

na boj je pisal, da je pripravljen — na smrt! In smrt se ni obotavljala, kmalu ga je objela in mu pritisnila časten poljub. Umril je kot junak — kot katoliški dijak.

† Ivan Mlakar,

uslužbenec Katol. Tiskarne, je padel 2. decembra na laškem bojišču, zadet od sovražne granate. Njegov predstojnik, praporščak Franc Vrhovnik, piše njegovemu

Grška častna straža.

očetu med drugim: »Bil je hraber, pogumen in pošten vojak. Bil sem z njim jako zadovoljen. Pokopan je na skupnem vojaškem pokopališču v Pevmi.«

† Metod Vrišar.

Kruta vojska umorila je poleg toliko stotisočev mladih življenj tudi cvet fantov frankolske fare, našega dragega nam Falentičevega Todeka. Rojen 29. maja 1888 v župniji Frankolovo blizu Celja, bil je vsled izredne nadarjenosti duša vsega iz-

Pravoslavni blagoslov pred bitko.

re, ženske, ki so ga zapeljale k dejanju, ki lahko postane največja neprijetnost v njegovem življenju.

Celo dolgo pot proti domu je njegova žena, ki se je kmalu zavedla, sumljivo molčala in samo kratko odgovarjala. Ko je stopila v hišo in odšla naravnost v svojo sobo, je bral na njenem obrazu, ki je bil kakor okamenel, da je pod plaščem njegove povesti odkrila smisel, ki je bil znan samo njemu.

»Tem — ženskam,« je mrmral, »ni mogoče pokazati peska, ne da bi naredile iz njega gore. Vsled njihovih slutenj, njihovega navdahnjenja, domišljanja in sumničenja človek ne sme poizkušati dvigniti niti roba plašča, s katerim mora vsak mož, že iz dolžnosti, zakriti svojo preteklost.«

Nato je preletel posamezne točke svoje povesti, kolikor se jih je mogel še spomniti, premislil je vse mogoče razlage. Naenkrat se je zdelo, da je v njem oživela neka misel prav posebno živo. Privlekel je rokav spalne suknje in srajce ter prepado in dolgo opazoval znamenje zgoraj na rami. Videlo se je kakor stara brazda.

Toda ni bilo dolgo in ozko, temuč podobno okroglemu mozolju z vzbočenim robom, ki je obdajal blede, uvelo jamico. Nato si je razgalil prsa in jih opazoval v zrcalu. Tudi tu je bilo nekaj zaceljenih ran.

»Znamenja vsled trikotnih afganistanskih nožev, bomo rekli,« je mrmral. Toda na njegovem obrazu je ležal teman, razsrjen izraz. Oblekel se je počasi in skozi možgane mu je drvelo tisoč reči, ki jih je hotel reči ženi. Resno je razmišljal, katero sredstvo bi bolj vplivalo in držalo. Ali bi ne bilo dobro, norčevati se radi njene togote in strahu, nastopiti z mrzlim zasmehom, kar je bila njegova navada, in potem, če bi dama vztrajala v svojih neprijetnih razmišljanjih, se držati trmasto? Ali naj ji vse prizna? Ne, kaj takega ni smel niti misliti! Bila bi čista blaznost. Plašč mora ostati na skrivnosti. Vsakdo se tega drži, sicer bi družba ne mogla več obstajati; hinavščina je vez, ki jo drži. Če bi vsak mož in vsaka žena morala javno pred vsem svetom razkriti svoje skrivnosti, kakšna strašna prekucija bi nastala! Bilo bi kakor ob potresu v Zahodni Indiji, ko drvé pre-

strašeni prebivalci samo v rjuhah in odejah iz hiš.

»Jaz poležim, dokler ne pride potres,« je dejal gospod Outram. »Jaz nikakor ne morem že sedaj stopiti pred koga popolnoma razgaljen.«

Da ni prišla žena k zajtrku, se mu je zdelo prijetno in vendar neprijetno, kakor se vsakemu godi v slučajih, ko niha med upanjem in strahom. Major je sam sedel v naslonjaču pri kaminu. Premikal se je le z največjim naporom; njegove noge so bile postale trde kot kamen. Bral je vidno z velikim zanimanjem in ne brez ginjenosti neko pismo.

»Tu je pismo od Boba,« je dejal, ko je stopil k njemu gospod Outram in si grel roki pri ognju. »Ali se še spominjaš Boba?«

»Seveda! Bob Maxwell. Kaj piše?«

(Dalje.)

Darujte za Rdeči križ!

obraževalnega dela med fanti te fare. Neumorno delaven za pravi duševni napredek svojih tovarišev, je bil njih vodja v cerkvi kot prednik Mar. dr. in skrbel vneto za kras hiše božje ter lepo petje kot cerkveni pevec. Dajal je vsem lep zgled poštenega, krščanskega življenja. Kot načelnik Mladeniške zveze je delal v besedi kot njen najboljši predavatelj in govornik, delal v dejanju kot prvi njen igralec na odru. Saj je še na »Ansko« nedeljo, ko se tu vrši glavna cerkvena slovesnost, ob nenadnem izbruhu vojske, izborno nastopil v prvih vlogah pri dveh igrah, čeprav mu je srce pač pokalo ob spominu na drugi dan, ko je imel odriniti na krvavo bojišče kot nadomestni rezervist 26. domobr. pešpolka. Težko ga bo pogrešala tudi krščansko-narodna stranka v tej župniji, kateri je bil ob volitvah najdelavnejši agitator. Ni se vrnil iz vojske. Že itak slabotnega zdravja je podlegel groznim naporom na severnem bojišču in prišel komaj napol živ v rusko ujetništvo, kjer je umrl v neki moskovski bolnišnici dne 26. aprila t. l., kakor poroča domov njegov soujetnik. Žaluje za Teboj uboga mati-vdova, ki si ji bil tako dober sin. Žalujeta tudi brat in sestra, pa tudi cela fara žaluje za Teboj, ker tako pridnega in delavnega voditelja fantov ne bo imela več. Počivaj mirno v daljni ruski prestolnici, nepozabni nam Todek, in Bog Ti bodi zvest plačnik!

.....

Novo leto.

Novo leto, ki je začenjamo, je že tretje leto, odkar divja grozna vojska, ta huda šiba božja. L. 1914. sredi leta se je pričela, celo leto 1915. se je nadaljevala, sega že tudi v leto 1916.; upajmo, da se vsaj to leto konča.

Ako se držimo navadnih želja, ki si jih ljudje izražajo za novo leto, tedaj si ne smemo nič dobrega voščiti, ker bi le

kilometer in marsikdo je čez noč — berač, največjega usmiljenja vreden.

Vojska nas je naučila izražati v novem letu drugačna voščila, kakor so jih ljudje vajeni.

Želeti je za novo leto vsem, da so varčni, skromni v svojih potrebah pri ži-

časa, ali je bilo vredno jim toliko trpeti, ako bi sedanje življenje bilo le samo sebi namen, ako bi ne bilo večnosti, kjer človek za svoje trude prejme primerno plačilo? Zato pa je nauk vojske za novo leto ta, da smo pripravljene za večnost, da se odpravimo vsaki krivici nasproti

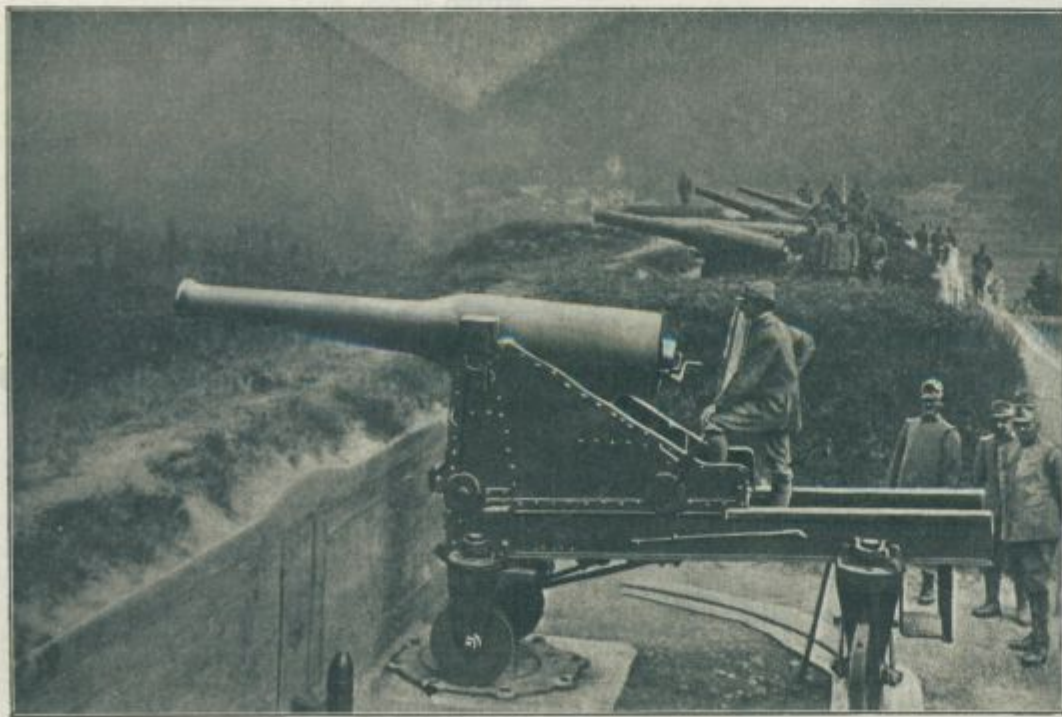

Naši vrlji alpinci namerjajo doseči neki doslej nedostopni vrh.

vežu, obleki in kurjavi. Povsod po svetu, kjer divja vojska, zmanjkuje vsega potrebnega, zato pa varčni bodimo in porabimo samo to, kar je nujno za naše življenje.

Pridni bodimo vsak za svoje delo. Skrbimo posebno, da bo zemlja dobro obdelana, ker le od tam nam dohaja naš vsakdanji kruh.

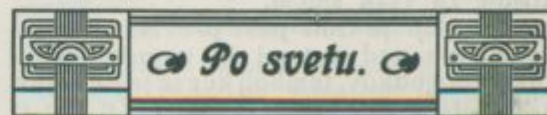
Bogu in bližnjemu, da se trudimo hoditi po poti zapovedi Gospodovih, da obžalujemo napake svojega dosedanjega življenja in da z novim letom začnemo novo življenje v milosti in prijaznosti z Bogom. Ako bomo v tem zmislu uravnali svoje življenje, potem nam novo leto ne more nič takega prinesiti, za kar bi ne bili pripravljene. V zaupanju na Boga bomo srčni in vztrajni in strašne poskušnje bodo upravljal hudih ran, vsled katerih vzdihujemo, vzbudile v nas nove moči, pokazale nam nove smeri, navajale nas na nova pota, ki vodijo človeški rod do stalne sreče. Živimo po veri, in vera nas bo, kakor vedno, osrečevala tudi v novem letu.

Laški topničarji obstreljujejo Gorico.

sami sebe slepili. Zdravje in življenje je kakor kaplja na veji vlasti v vojski, ko vladajo bolezni in pripravljajo pot bogati žetvi smrti. Tudi lastnina in posest ljudi je v vedni nevarnosti. Danes je kdo bogat, jutri se bojna črta spremeni za kak

Glavni nauk pa, ki ga nam daje vojska za novo leto, je ta: Prijatelj, ne pozabi, da je življenje na tem svetu le priprava za večno življenje. Koliko mladih življenj je požrla vojska, koliko jih še bo! Ali je bilo vredno zanje živeti tako malo

Svetovna vojska.

Na ruskem bojišču vlada od Rige do besarabske meje skoro povsod bolj mir. Deloma mraz zadržuje večje vojne poskuse, deloma se sovražniki pripravljajo na nove boje. Rusi so se baje sedaj dobro založili s strelivom, sedaj zbirajo vojaške novice in jih za bojiščem pridno vadijo za pomladansko ofenzivo; takrat hočejo še enkrat poskušiti svojo srečo in s številnimi armadami udariti na zavezniške. Vojaštva bodo imeli dovolj, toda častnikov, pravijo, pa ne bodo mogli v tem kratkem času nadomestiti.

Na Balkanu prodirajo naše čete polagoma a varno proti Črnogorcem. Vojska po zimski v takih krajih kakor je Črnogora je nekaj strašnega. Nobenega pravega pota, visoke gore, nevarne kotline, sovražnik boja vajen, obložena preskrba z živili in strelji-

vom, vse to je vzrok, da gre pohod v Črno-goro počasi, a vendar dan za dnem naprej.

Na grški meji je sedaj po porazu Francozov in Angležev vse tiho. Naše čete še niso prekoračile grške meje, sovražniki pa z veliko hitrico utrjujejo Solun in pritiskajo na Grško, da bi se jim udala.

Na italijanskem bojišču so hudi splošni boji nekoliko ponehali, Lah i zadnji čas bolj pritiskajo na Južne Tirole, vendar tudi tam jim pšenica ne cvete. Lah ima sedaj še skrb, kaj bo z Albanijo, in govori se, da

svet je tega mnenja, da se do sedaj to še ni pokazalo; kadar se bo, bomo Švicarji prvi, ki bomo storili vse, da se prej ko mogoče konča nesrečna vojska.

Poljska za leta 1812.

(Konec.)

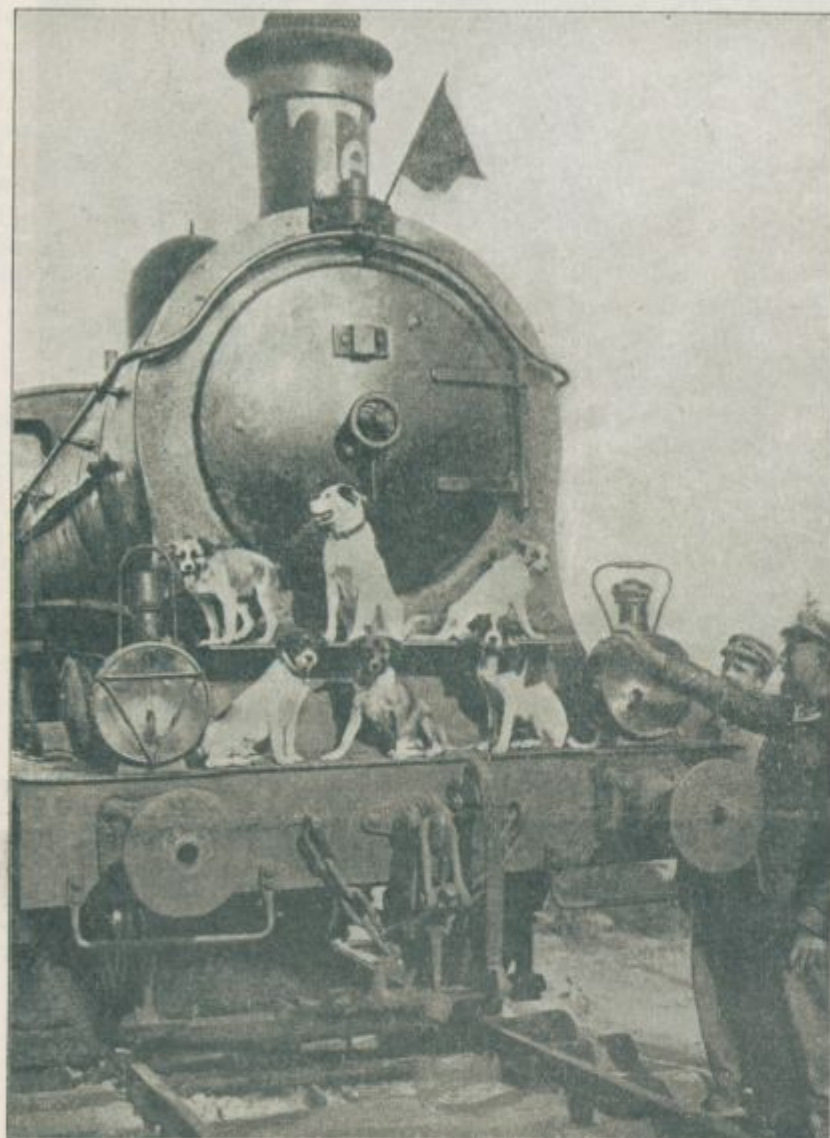
Otvoritvena slika je bila sijajna, prehod čez Njemen, ki je sledil v prvem tednu junija. V časopisih iste dobe se na sijajen način opisuje. Jezdci v oklepkih se primerjajo »reki lave«, »potujoči trdnjavi«, čete, ki so v nepregledni vrsti prekoračile most pri Kovnu, takratnem največjem rusk. mest, »malem, umazanem ostanku«, kakor ga imnuje H. v. Brandt, ki je doživel že toliko usode. Če se gleda od daleč, se tu kulise zgrnejo in podrobnosti izginejo pogledu.

Te podrobnosti seveda niso bile za udeležence tako krasne, kakor so to trdili časnikarji v opisih znanv domovino. »Jaz sem videl več slik,« pravi v. Brandt, »ki predstavljajo prehod čez reko Njemen. Če bi se mogla ona zmeda še enkrat ponoviti, tedaj bi bilo to še bolj učinkljivo za zgodovino. Zmešnjava je bila neverjetna. Vse se je valilo proti mostu, vsak je hotel biti prvi vsak vzeti seboj svoj voz. Orožniki so se upirali, nepokorščina in upornost sta se povsod kazali. To se je pokazalo še posebno, ko se strnjene čete bile že popolnoma na drugi strani in jim je sledil tren.

Tega niso dopustile artiljerijske kolone, ki so imele svoje častnike na mostu za stražo. Prišlo je do krega in prepira, v katerem je navadno zmagal oni, ki je imel svoje moštvo in vozove že pripravljene. K temu se je med prehodom pridružilo še neurje, pod močnim gromenjem, v katerem so praznoverci slišali svareče glasove. Pruski vojni opazovalec, ki je s korom jezdecov prekoračil reko, piše o tem: »Ko je kavalerijski kor bil že pripravljen na odhod in je pričakoval ogleda cesarjevega, ki se je nahajal v bližini, ter hotel potem nastopiti nadaljnji marš, je oboje preprečil močan izliv plohe, ki se je nenadno zbrala med pripravljanjem za

prehod. Zagrmelo je in dež se je ulil kakor iz škafov. Hitro se je vsak zavil v svoj plašč in potrpežljivo prenašal konec plohe. Neurje v tako odločilnem hipu vojne je vzbudilo v marsikaterem možu praznovanje in to se je oglasilo celo v nekaterih višjih. Skozi fronto so vlekli besede: »To je slabo znamenje! Malo se nas bo vrnilo!« in še več enakega, po čemer se more spoznati splošen vtis. To mrmranje je prekinil zbor trobent francoskih kirasirjev, ki so kljub nevihti igrali najveselejše poskočnice. Tudi pogled na celo armado je pospešil ravnotežje. Še veličastnejše kakor podnevu so bile te čete ponoči, ki stvari še poveča in dogodke naredi še strašnejše. »Tisoči okolico razsvetljujoči ognji pri šotorčkih,« tako popisuje noč neki oči-videc, »so delali pri temni noči še večji vtis na vojnike kakor pogled na čete podnevu. Pri dnevu se vidi vse, dočim kaže noč samo posamezne točke in se tako domišljiji nudi še večje in obširnejše polje. Temu se pridružuje še krik vojakov iz šotorov, veselost, kopanje in rezgetanje konj, up na zmago, ki bo čast in plačilo bližnje bitke.«

Tako so drveli v Litvanijo, pusto, gozdno deželo, še negostoljubnejšo kakor Poljska, v kateri so se dosedanje stiske še povečale in so polagoma postale neznosne. Težkoče pri oskrbovanju so se vedno večale, deloma zaradi prevelike hitrice marširanja, pri čemer so se zaloge vedno bolj oddaljevale, deloma pa zaradi pritiska in zmede, zaradi izgub konj in padlih in onemoglih vojakov, katerih se je vedno več nabiralo. Temu so se pridruževale še slabe vremenske razmere, ki so prodiranje zelo ovirale ter povzročale razširjanje različnih bolezni, kar sta slaba voda in slaba hrana še pospeševali. Pri prehodu čez Njemen v omenjeni nevihti so se pridružile še druge padavine, ki so že tako slaba pota — »določenih cest se v Litvaniji ne dobi,« pravi v. Vedel karakteristično — naredila popolnoma neporabna. Pod takimi okoliščinami se je začelo prodiranje velike armade v pravo Rusijo.

Ujeti vojni psi.

je nekaj čet vrgel že v Valono, katero utrjuje za vsak slučaj.

V Aziji je Golz-paša prevzel vrhovno poveljstvo nad četami in tu pričakujejo važnih dogodkov, tembolj ker se je za Turke pri Dardanelah naenkrat obrnilo bolje. Listi namreč poročajo, da so se Angleži umaknili od Dardanel in da jim slede tudi Francozi. Uradno angleško poročilo pravi, da so se vse čete iz Suvlabai in Anaforte s kanoni in živili srečno umaknili in se predstavili na drugo bojišče. S tem Angleži priznajo, je vojska pri Dardanelah ponesrečena, dasi je veljalo veliko denarja in 200.000 angleških in francoskih vojakov. Glede ugibanja o miru so se zadnji čas oglasili tudi Švicarji. V narodnem svetu je eden od zastopnikov ljudstva dejal: »Čas je, da tudi mi, ki se ne vojskujemo, pozdignemo glas za mir. To dolžnost ima Švica, tudi če je v nevarnosti, da se odklonijo njeni mirovni predlogi.« Zvezni svetnik Hofman pa mu je odgovoril: »Mi čutimo vsi potrebo miru, vendar smo prepričani, da bi bil tedaj poskus za mir le bob ob steno, in sicer toliko časa, dokler se pri obeh vojskujočih se strankah ne pokaže neka pripravljenost za mir. Zvezni

Tega niso dopustile artiljerijske kolone, ki so imele svoje častnike na mostu za stražo. Prišlo je do krega in prepira, v katerem je navadno zmagal oni, ki je imel svoje moštvo in vozove že pripravljene.

K temu se je med prehodom pridružilo še neurje, pod močnim gromenjem, v katerem so praznoverci slišali svareče glasove. Pruski vojni opazovalec, ki je s korom jezdecov prekoračil reko, piše o tem: »Ko je kavalerijski kor bil že pripravljen na odhod in je pričakoval ogleda cesarjevega, ki se je nahajal v bližini, ter hotel potem nastopiti nadaljnji marš, je oboje preprečil močan izliv plohe, ki se je nenadno zbrala med pripravljanjem za

Fellerjev dobrodejni, oživljajoči rastlinski esenčni fluid z zn.

„ELSA-FLUID“

odpravi

bolečine v udih.

12 steklenic franko 6 kron. Lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 331 (Hrvatska). Nad 100.000 zahv. pisem in zdravn. priporočil.

1916

Srečno in veselo Novo leto želi svojim cenjenim naročnikom, proseč jih, da nam ostanejo tudi v bodočem letu zvesti

uredništvo in upravništvo „Ilustrir. Glasnika“.

Iz fronte v kavarno. Vojak piše: Že nekaj mesecev me je morila želja, da bi sedel zopet enkrat v kaki dunajski kavarni. V najbolj čudnih vojnih dogodkih in razpoloženju mi je polnila ta želja glavo. Ne vem, kaj mi je prikazovalo bivanje v kavarni tako vabljivo. Je li bilo nasprotstvo med moderno opremljenim lokalom in naravnim stanjem tu zunaj ali nasprotstvo med bajno razsvetljavo kavarn in plapolanjem mojega poslednjega končka sveče v jarku? Ali so me mikali ljubi znani obrazi in so mi obujali želje in ožarjevali spomin?

Dosegel sem. Zopet sem tukaj. Prvič po dolgih mesecih. Za čuda hitro sem se privadil svetu, sem se obril in umil, celo nohte sem si dal obdelati. Za to sem plačal tri krone — pa kaj so dandanes tri krone? — V mehkih blazinah sem ležal, sin jarkov, po tolikem času, skopan, v čisti, izgajeni srajci. Zajutrek so mi prinesle ljubljene materine roke v posteljo. Vse to je obudilo izredno radost v meni. — Potem je prišla srečna ura, izmaknil sem se občudujočim sorodnikom in znancem, prišel sem v kavarno. Ali ni uslužnega natakarija, ki bi mi obesil suknjo. Dvoje njih se pogovarja zaupno, tretji bere novine in obgrizuje svoje nohte. A ja! Oni pravi dunajski natakariji, ki te pozdravijo tako imenitno, so odšli v fronto in ti blede njihovi namestniki se dolgočasijo tu in nimajo toliko častilakomnosti, da bi jih hoteli nadomestovati v resnici. Eden teh slabo razpoloženih gospodov mi prinese, ko je preteklo precej časa, naročeno kavo — o joj! razpenjena smetana je izginila kakor pena, sicer tako vabljiva pijača gleda pusta vame. No, pa kaj kava in natakariji! Razpoloženje, to je vse; poiščimo si razpoloženje, ozrmo se po kavarni. Koliko žen! Tudi poglavje iz našega hrepenenja tam zunaj.

Pri bližnji mizi sedijo kar štiri. Prva pripoveduje, druge tri kimajo. Vse so samo soglasje. Morda opravljajo vse štiri njih ne navzočo peto prijateljico? — Premišljuje in pogledam še enkrat tja — ali izraz njih obrazov se je že izpremenil. Prva njih je ogrnila doslej za njo ležečo boo, da jo pokaže drugim. Dragocena stvar, ta boa. In to je povod, da zamiži troje parov oči, da gledajo srepo v drago krzno, ki bi zgorelo, ko bi mogel užgati skriti plamen nevoščljivosti. — Vznevoljen ugriznem v sirov kolaček; to mi pa ne poboljša volje, kajti to pecivo si lasti po krivici ime kolača, po siru nima ne duha ne okusa. Naš suhor tam zunaj je razdražil vsaj domišljijo.

Vstopili sta dve novi dami, ki sta pozdravili družbo pod zrcalom in se smehljali v zrcalo in se zvijali pred zrcalom. Druga sedi pri mizi, meša in meša kavo in strmi brez miselnosti v dan. Tretja sedi pri vratih in ima le preveč izraza v očeh; ako se ozre le kdo mimoidočih vanjo, ga kličejo njene oči. — Ne, ni obraza, ki bi mi prinesel to, kar sem videl in želel v duhu tam zunaj. Možje, katere vidim tukaj, so tako ravnodušni, tako debelušni, tako prepričani o svoji lastni važnosti, tako izpolnjeni svoje lastne osebnosti, njih pogovori so gramofon njihovih malenkostnih samopasnih misli. Bože moj, kaki smo bili pa mi tam zunaj! Kako smo živeli drug za drugega, dobre in hude ure smo bili vsi ena duša. In ko nas je sedelo po dvanajst na edini gugajoči se pričini, in ko smo kadili vsi v krogu in po vrsti eno smodko, ko smo delili ležišče in hrano, upanje in želje — vse bratovsko — kako divno razpoloženje je bilo v nas!

Razpoloženje! Naenkrat mi je prišlo, ali od drugod, ne od tam, kjer sem ga iskal. Moderna zločnost in razsvetljava, lepe ženske in družba so sicer prav lepe reči — ali mi smo se

razvadili v jarkih. V teh dneh, ko se vidi in čuti in doživlja toliko velikega in se izpoznavlja človek do meja svoje moči — v teh dneh ne velja več nič moderna zločnost, lepe ženske, kavarniška družba in nje govoričenje. Lepota, vzhit duše je tam zunaj, v blatnih jarkih. Tam je človek, tam je junaštvo: Mi živimo veliki misli!

Kako je nastala koruza. Vitko in lepo je koruzno steblo. Kadar se ziblje v vetru, je kakor gibko dekliško telo, razmahani šop las na koruzi je kakor mehki dekliški las. Velik ljubitelj koruze, Indijanec, si razlaga po tej podobi nastanek koruzin: Tam blizu, kjer se združujeta reki Unadilla in Suskvehannah, je travnik, po katerem so se pasli včasih bobri, in se imenuje vsled tega Bobrov travnik. Travniki se razteza od vode daleč po kopnem, trava na njem je mehka in visoka, drevesa ne vidiš na njem, samo ob vodi rastejo v kupih divje lilije mečarice. Voda ob travniku je tako čista in prozorna, da vidiš vsak kamenček na dnu. Tusem so se hodile v davnih časih kopat deklice od bližnjih indijanskih rodov, med njimi Pokahonta, najlepša Indijanka, kakor daleč je segla indijanska pušica. V Pokahonto se je bil zaljubil povodni duh. Večkrat je čepel na bregu v podobi ptiča in je gledal krasno dekle, ki je plavalo samo zase in se je igralo zamišljeno s kamenčki proda. Pokahonta je premišljevala rada minljivost sveta: Teko vode mimo nje — nijeden valček se ne vrne, gredo glavarji in prostaki in ne pridejo več. Dno reke je pokrito z belimi kamenčki, kdo bi jih seštel — svet je napolnjen indijanskih rodov — kdo vé njih število? Zaveje veter in izginejo rodovi, razburi se val in razmeša prod... Kam deklica, tvoje želje?...

In zopet se je kopala lepa Pokahonta v bistri vodi Unadilli. In zopet je čepel povodni duh v podobi ptiča na bregu in strmел vanjo. Pokahonta si je nabrala pisanih kamenčkov; igraje se z njimi se je dvignila proti bregu. Tedaj je planil zlohoni duh v pravi podobi nanjo, razširil je svoje zelene kremplje, da zagrabí valujoče dekličine lase. Prestrašena Pokahonta je tekla na travnik,

vihrali v vetru, ko je iztegnil povodni duh roko po njih — zagrabil pa je le šop koruznih las. Namesto lepe deklice je zrastle v njen spomin sadež, ki živi milijone ljudi, in kjer valovi na indijanskem polju koruzno steblo in silijo iz listja mehki koruzni lasje, tam pripoveduje Indijanka svojim otrokom o lepi sramežljivi Pokahonti.

Prevelika debelost ali prevelika koščnost ne slovita za lepoto, zato si iščejo ženske raznih pomočkov, da bi se posušile ali odebile, pri tem si pa pokvari marsikatera zdravje. Ako je suhota združena z zdravjem, potem si ni treba delati skrbi zaradi tega. Turek pita svojo ženskad, ki mora biti debela kakor nabasan žakelj. Te ženske morajo jesti, da se izpitajo, ovsen močnik, ječmenove juhe, medene in druge sladke in močnate jedi. Kdor se hoče odebiliti, naj seže torej po taki hrani. Mora pa imeti tudi mirno življenje, dosti spanja in ravno primerno delo, ne preveč hoje. Ječmenov slad, salep, mezga bohinskega mahu tudi redi. Neškodljivo sredstvo, ki ga priporočajo vsi listi, se dobi lahko v lekarni. Recept je: 15 g kardamonine tinkture, 90 g navadnega sladkornega sirupa, 60 g sabrado comp. in 85 g destilovane vode. — Tega se jemlje dve žlici pred vsako jedjo in preden se gre spat, tudi po močnem utrujenju.

Kaj pa naj dela, kdor je debel? — Veseli naj se svojega zdravja. Če se mu zdi, da je te dobrote preveč, naj vstaja zgodaj in naredi precej dolg izprehod na tešče, koplje naj se dosti, je za silo, bolj mesnate jedi, in pije naj dosti vode. Lecjanov čaj vplahne vso preveliko debelino. Po listih hvalijo mnogo sredstev, ki pa ne vplivajo vselej dobro na zdravje.

Kreda je dobro čistilo zob, ki ustavi tudi gnोजenje; biti mora pa presejana, da ne bi povečal debeli drobec luknjice v zobu. Nanese se s ščetko in oplahne z razredčeno mlačno arniko.

Čaj za želodec. Razreži enoliko posušenega ali svežega rmana, jetičnika, melise in žabnika, stolci ravno toliko brinjevih jagod in prevri prstovet na 1/4 litra kropa. Segreje želodec in odpravlja iz njega nezdrave navlake, ki pospešijo, da se naleze bolezen.

Suho meso se pokvari rado, če ni dovolj prekajeno. Temu se odpomore lahko tudi doma. Obesi meso ali klobaso v kuhinji in zgriji okoli mesa papir, ki je spodaj odprt in zgoraj stisnjen. Na lopatico deni žerjavice, vrzi nanjo rožmarina in brinja in drži pod papirjem. Dim se ustavi v papirju, zamori plesen, po rožmarinu in brinju dobi meso prav dober okus. Ako se dela tako 8—14 dni, se posuši meso do kraja. Potem stolci brinjeve jagode, nadrgni in potrosi meso, zavij trdo v papir in spravi v peč. To kajenje ne škoduje steni, saj je malo dima, ki gre skozi okno ven, dim pa prepodi tudi mrčes in bolezn. Meso, ki je začelo plesneti, operi nagloma v gorki slani vodi, obriši in izdrgni s soljo in nateri z brinjem. Potem ga podkadi.

Maslena omaka. Zgneti z vilicami 70 g surovega masla in tri žlice moke in razredči s 1/4 litrom juhe od ribjih kosti. Deni v juho dva rumenjaka, žlico limonovega soka, ščepec soli in muškata, postavi posodo v vodo in raztepi omako hitro z beljakovo šibico, da postane gosta. preden daš na mizo, pritepi hitro še žlico kapar. Stati ne sme, sicer se zasiri.

V Solunu.

Anglež: Ta neotesani Grk se je vgnezdil v Solunu kakor da bi bil tukaj doma...

da se skrjuje. Ker ni bilo tam drevesa, se je vrnila v svojem begu k reki in se zavila s širokim listjem lilij mečaric, da bi je ne videl nesramni duh. Tisti hip so olesenele njene noge in so se vdrle v mehko dno, njeno telo je postajalo tanjše in tanjše, njeni prsti so se razrastli v lilijino listje, kamenčki v njeni roki so se spremenili v koruzno zrnje, pest v koruzin strok. Samo njeni lepi rjavi lasje so še

Kosti krač in gnjati ne meči v koš, preseka jih večkrat in kuhaj ričet ali šaro.

Črna torta. Zriblji črn kruh, zmoči ga z vinom in obloži dobro namazano kozico s plastjo kruha, naloži za prst debelo kislih jabolčnih rezin, nasuj pest sladkorja in nareži malo surovega masla, potem naloži zopet kruha, vlij na vrh še malo mleka ali smetane in speci. Mrzlo je bolje nego vroče.

Riž s korenjem. Ostrži in operi nekaj korenja, zreži na rezance, nalij toliko vode, da pokrije korenje, noter deni masti od pečenke ali od suhega mesa, žličko moke in po potrebi soli, pokrij in pusti kuhati do mehkega. Potem pristavi v drugi kozici za polovico korenje riževega zdroba na vodi in na masti; ko je skoraj kuhano, stresi v korenje, zmešaj in pusti na ognju, da se zgosti prav dobro.

Ogenj se obdrži, če zažrneš na žerjavico pepela, žaganja ali krompirjevih olupkov. Na kmetih zažrinjajo še zdaj žerjavico in jo razpihajo drugi dan.

Vlaga v kleti. Položi ali obesi desko tako, da bo stala poševno, podstavi lonec pri nižjem deskinem koncu in potrosi desko s klorovim apnom (Chlorkalium). Apno vleče mokroto tako nase, da bo teklo kmalu raztopljeno v loncu. Potrosi zopet z apnom, zmočeno pa posuši na zraku. Tako se bo posušila klet in stalo bo v nji sadje, ne da bi se pokvarilo.

Podgane in miši prežene smola. Namaži zaboje in deske od zunanje strani s smolo ali namoči cunjjo v smolo in zatlači v luknje, odkoder prihaja žival.

Naše strojne puške. Sedanja vojska je prinesla svetu dvoje presenečenj: velike havbice in težke možnarje in delazmožnost avstrijske orožniške obrti. Odslej bo stala Avstrija v vse drugačni luči pred svetom, njeni izdelki se ne bodo več namenoma zaničevali, ker jih bo spremljalo ime »Skoda«. Svet je tak, klanja se samo močnemu, mi pa smo dokazali, da smo močni; zdaj velja samo država, ki ima največje topove, in država, katere obrt je zmožna izdelati nagloma potrebno zalogo orožja, in to je naša država. Ponos navdaja vsakega Avstrijca nad uspehi našega orožja in naše obrti, ime »hudega strica« je postalo imenitno

„Oh, kako škoda, da mene ne marajo . . .“

in priljubljeno v najširših krogih; kdor je slišal njegovo grmenje, kdor je videl učinek njegovih krogel, je dobil prepričanje, da nas varuje

ta veliki top, kakor varuje lajajoči hudi pes dvorišče in hišo. Plod orožniške sile pa bo razširjenje mirovne obrti, umetnost bo dobila širok razmah, cvetela bo veda, poljedelstvo in trgovina. Zato naj le grmi hudi stric in naj pridiga izdajalskim in spletkarskim dušam, da je Avstrija še tu, da hoče biti, Avstrija za vse!

Veliko presenečenje je obudilo tudi delovanje in število naših strojnih pušk in ročnost, s katero se vrši določanje novih pušk iz tovarn, ki nadomeščajo pokvarjene ali izgubljene. Tudi tu je bojni uspeh, uspeh naše orožniške obrti. Naše strojne puške delujejo jako točno, na minuto izstrele do 500 strelcev, ki pokosijo na odprtem polju na 2000 metrov na okrog vse. »Mrtvaška raglja« in »puška kosilka« jo imenujejo vojaki. V zaledju ni še znana velika važnost tega majhnega drobnoglasnega orožja. Pešču je strojna puška prijateljica in obramba. Veliki možnarji posežejo le na odločilnih točkah v boj, oni grme neprestano le gotove dni velikih bojev, majhna strojna puška pa je orožje delavnika, je podpora pešcev v vsakdanjih naporih in bojih in je rešiteljica v sitnih položajih.

Strojna puška ni naravnost orožje za napad, ali je važna podpora infanterijskih napadov, ker zadržuje ogenj sovražne infanterije in razbremeni tako domače čete, ker kosi puška 2000 metrov na okrog, zadržuje tudi sovražno rezervo. Strojna puška je kritje in bran vojakov v strelskih jarkih, neprecenljiva je pri odbijanju sovražnega jurišanja, važna naloga ima pri preganjanju sovražnih letal. To gibčno orožje deluje naravnost čudovito v rokah naših tako hrabrih in treznih strelcev, z izborna ročnostjo se prilaga vsaki izpremembi bojne slike. Ako je položaj še tako ogrožen, se poboljša, če je le mogoče spraviti nekaj strojnih pušk na pravo mesto in o pravem času, lastne čete dobe odduška in sovražne se zmedejo. Pomen, ki ga ima strojna puška v vojski, se spozna lahko iz poročil vrhovnega armadnega poveljstva, kjer je izrecno omenjena vsaka zaplemba sovražnih strojnih pušk. Dejstvo, da si vzel tako puško, je za vojskovanje več vredno, kakor če bi pripeljal precejšnje število ujetnikov, kajti množvo nadomestuje ententa lahko do neke gotove meje iz svojega velikega rezervoarja ljudi, strojnih pušk pa imajo le v gotovem številu, kar velja posebno za Rusijo. Vsaka zaplenjena strojna puška zmanjša bojno moč sovražnikovo za nekaj časa, ker niso zdaj infanterijski boji več uspešni, če ni dovolj pušek kosilk. Zato je točno pošiljanje potrebnih pušk vojski zelo važno in sloni uspeh hrabrosti na uspehu pridnosti.

Zasluga, da je uvedena pri nas strojna puška tako odličnega sklada, gre feldzeugmojstru v. Schleyer. On je opozoril leta 1903. vojaške kroge na dobre lastnosti strojne puške v poljski vojni. Sklad »Schwarzlose« ni bil tedaj po volji nekaterih veščakov, Schleyer pa je bil ravno zanj vnet in je predaval začetkom leta 1903. pred društvom za vojno vedo na Dunaju o strojni puški sploh in o dobrih lastnostih strojne puške sklada »Schwarzlose«. Na uvedbo strojne puške je vplivalo Schleyerjevo predavanje. Ako beremo to predavanje (»Österr. militärische Zeitschrift«, März-April 1903), se moramo čuditi, kako jasno je razložil Schleyer odlične lastnosti te puške in kako je pojasnil vse možnosti vojaških položajev, ki se razvijajo v bojevanju s tem orožjem. Izkušnje sedanje vojske niso le potrdile Schleyerjevega izvajanja v vseh točkah, še prekosile so jih.

Naveden je tudi način prenašanja strojnih pušk po mulah. Potrpežljiva žival se ne plaši ne ognja, ne gora. Nemci so sledili pri tem avstrijskem načinu prenašanja, ki se je izkazal, da je najboljši. Mala puška v hrabri roki žanje bojni uspeh.

Kitajec kuhar. Kitajska kuhinja je bogato založena, kajti Kitajec zna pripraviti in je vse, od zelenjave na vrto do morske trave, od govedine do podgane. Govedina je nekaj posebnega ali kaj, ob povodnji je klanje govedine prepovedano, da se utolaži tako srd bogov. Najljubše meso je Kitajcu svinjina, ki se imenuje na kmetih sploh »meso«. Znana je smešnica, da niso poznali Kitajci pečenega svinjskega mesa, dokler ni zgorel premožnemu Kitajcu svinjak in mož ni pokusil lepo dišečega pečenega mesa pujska. Posledica je bila, da je zgorel modremu dobrojedu vsako leto svinjak. Sosedom se je zdelo sumljivo, zalezovali so modrega Čing-kana in kmalu so goreli v tistem kraju vsako leto svinjaki. Vladi ni šlo v glavo, da bi se mogle pripetiti te nesreče leto za letom, poslala je komisarja. Od tega časa so goreli svinjaki v glavnem mestu. Slava svinjske pečenke se je razširila po celi nebeški državi, z njo pa tudi požari. Kdor je le mogel, si je preskrbel prešiča in je zažigal leto za letom svoj svinjak. Poleg svinjine diši Kitajcu tudi masno meso pitanih mladih maček in neke posebne vrste psov, ki so pitani z mlečnim rižem. V krčmah za revne sloje pa vise navadno mačke in psi že na vratih, poleg prekajenih podgan. Kamelino in konjsko meso je bolj na glasu kakor ovčje ali kozje. Perutnine, posebno rac in gos, goje v deželi dosti. Zelo priljubljena in draga jed so lastavičja gnezda in razne vrste polžev; prava delikatesa so žabji kraki, kače, plavuti morskega soma. Najbolj masne žabe se dobe v polju riža. Kitajec nabode drobno žabico na trnek in gre v riževu polje. Žaba hlastne po žabici in Kitajec pravi: »Smo že vkup.« — Pri vsem tem mesovju je vendar Kitajcu riž glavna jed, meso in ribe so le priloga zelenjavi. Olje ima šele tedaj pravi okus, ko požaltavi. Najbolj različne omake spremljajo mesne jedi, kačja jajca in druga čudovita jedila pridejo na mizo. Evropejec mora zamižati pri najbolj slavljeni in okusni polivki glist, in si oplahne grlo s čajem.

Hrbtne bolečine, zbadanje v straneh, bolečine v križu občutimo, ako postane vsled prehlajenja cirkulacija krvi počasnejša. Kakor hitro kri zopet živahneje kroži po žilah, nehajo tudi bolečine. To se doseže z masiranjem z izredno dobrodejnim, bolečine lajšajočim Fellerjevim rastlinskim esenčnim fluidom z zn. »Elsa-Fluide«, ki ga rabijo in pripravljajo v ta namen tudi mnogi zdravniki. 12 steklenic pošlje franko za 6 kron lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 331 (Hrvatska). Fellerjevih odvajalnih rabarbarjevih kroglic z zn. »Elsa-Pillen« stane 6 škatlic franko 4 K 40 h. (t)

Knjigoveznica Katol. tiskovnega društva

v Ljubljani, Kopitarjeva ulica 6

se priporoča za vsakovrstna knjigoveška dela
Krajevni znaki za „Orle“,
kokarde in pentlje z napisi
za društva se izgotavljajo
v najkrajšem času
po zmernih cenah.

Katoliška
tiskarna
II. nadstr.

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Klovár.